

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Αθήνα, 26/1/2021

Αριθμ. Πρωτ. 423
Αριθμ. Γνωμ. 1

Τμήμα Διοικητικό
Τηλ. : 210 6419332

Προς
τη Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής
Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων

ΘΕΜΑ: «Ερωτήματα σχετικά με ανακύπτοντα προβλήματα στην εφαρμογή του άρθρου 227 του Κ.Π.Δ»

Επί των ερωτημάτων, τα οποία μας υποβάλατε με το με αριθμ. πρωτ. 1016/22/13-α΄ από 15/1/2021 έγγραφό σας, αναφορικά με προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή του άρθρου 227 του ΚΠΔ στο πλαίσιο λειτουργίας χώρου, ειδικά σχεδιασμένου από την Υπηρεσία σας, στην έδρα αυτής, επί της Λ. Αλεξάνδρας αριθ. 173, στην Αθήνα, κτίριο Α.Μ.Α, 8^{ος} όροφος και προσαρμοσμένου για την προσήκουσα δικανική εξέταση των ανηλίκων μαρτύρων θυμάτων προσβολής της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, ο οποίος έχει διαμορφωθεί και εξοπλιστεί κατάλληλα, σύμφωνα με τις προδιαγραφές λειτουργίας που θέτει το άρθρο 7 της ΥΑ 7320/2019 Απόφασης του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ειδικότερα εν όψει της δυνατότητας καταγραφής της

δικανικής εξέτασης στο χώρο που αυτή λαμβάνει χώρα από τον παιδοψυχολόγο, η κατά το άρθρο 25 παρ.2 του Ν. 1756/1988 (Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών) γνώμη μας είναι η ακόλουθη:

Α)Ως προς το ερώτημα, αν το ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο (CD, DVD, USB κλπ), στο οποίο θα καταχωρίζεται η κατάθεση του ανήλικου θύματος προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας εμπίπτει στην έννοια του εγγράφου, κατά το άρθρο 13 στοιχ. γ' του ΠΚ:

Σύμφωνα με το άρθρο 13 στοιχ. γ' του ισχύοντος από 1/7/2019 ΠΚ-Ν.4619/2019 (αλλά και του προϊσχύσαντος ΠΚ) «έγγραφο είναι κάθε γραπτό που προορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονός που έχει έννομη σημασία, όπως και κάθε σημείο που προορίζεται να αποδείξει ένα τέτοιο γεγονός. Έγγραφο είναι και κάθε μέσο το οποίο χρησιμοποιείται από υπολογιστή ή περιφερειακή μνήμη υπολογιστή, με ηλεκτρονικό, μαγνητικό ή άλλο τρόπο, για εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή, αναπαραγωγή στοιχείων που δεν μπορούν να διαβαστούν άμεσα, όπως επίσης και κάθε μαγνητικό, ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό στο οποίο εγγράφεται οποιαδήποτε πληροφορία, εικόνα, σύμβολο ή ήχος, αυτοτελώς ή σε συνδυασμό, εφόσον τα μέσα και τα υλικά αυτά προορίζονται ή είναι πρόσφορα να αποδείξουν γεγονότα που έχουν έννομη σημασία». Εδώ φυσικά εντάσσονται και τα CD, DVD κλπ (Μιχάλης-Άντα Μαργαρίτη, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία-Εφαρμογή, έκδοση 2020, σχόλια άρθρου 216, σελ. 562, Κ. Φράγκος Ποιν. Κώδικας, κατ' άρθρο ερμηνεία και νομολογία Αρείου Πάγου, 2020, σελ. 155 αρ. 6, Λ. Μαργαρίτης ΚΠΔ , ερμηνεία κατ' άρθρο, τομ. 2^{ος} έκδοση 2012, σχόλια άρθρου 364, σελ. 1578-1579, παρ.8 και 13). Κατά συνέπεια στην έννοια του εγγράφου, κατά ρητή πρόβλεψη του ανωτέρω άρθρου, εμπίπτει και το ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο (CD, DVD, USB κλπ), στο οποίο θα καταχωρίζεται η κατάθεση του ανήλικου θύματος προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας.

Β) Ως προς το ερώτημα, αν το ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο (CD, DVD, USB κλπ), στο οποίο θα καταχωρίζεται η κατάθεση του ανήλικου θύματος προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας και θα συνοδεύει την έκθεση εξέτασης του ανήλικου μάρτυρα, ως στοιχείο της δικογραφίας, θα δίνεται ως αντίγραφο στους διαδίκους, ως ισχύει και με τα λοιπά έγγραφα-στοιχεία της δικογραφίας:

Εν όψει του ότι, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, στο στοιχείο (Α), το ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο (CD, DVD, USB κλπ), στο οποίο θα καταχωρίζεται η κατάθεση του ανήλικου θύματος προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, συνιστά έγγραφο κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχ. γ' του ΠΚ, θα χορηγείται αντίγραφο αυτού στους διαδίκους, όπως ισχύει και για τα υπόλοιπα έγγραφα της δικογραφίας, σύμφωνα με τις κατά περίπτωση εφαρμοζόμενες διατάξεις του ΚΠΔ (άρθρα 100, 105, 106, 107, 108, 147, 244 ΚΠΔ)

Γ) Ως προς το ερώτημα, αν, με δεδομένο ότι υφίσταται στην Υπηρεσία σας ο απαιτούμενος υλικοτεχνικός εξοπλισμός για τη δημιουργία και την αποθήκευση του υλικού καταγραφής σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο (CD, DVD, USB κλπ), θα είναι σύννομη η τήρηση αντιγράφου αυτού, υπό την έννοια της τήρησης αρχείου στην Υπηρεσία σας, όπως αυτό προβλέπεται στην παράγραφο 1, εδάφιο στ' του άρθρου 7 της Υ.Α 7320/2019:

Ι. Από τις διατάξεις των άρθρων 74, 75 και 76 του Ν. 4478/17, όπως ισχύουν μετά την αντικατάστασή τους με το άρθρο 35 του Ν. 4640/2019, σε συνδυασμό με την ΥΑ 7320/2019, προκύπτει ότι:

1)τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων-«Σπίτι του Παιδιού» αποτελούν αυτοτελείς περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, υπό την εποπτεία του οποίου τελούν, στελεχώνονται με προσωπικό, οι θέσεις του οποίου προβλέπονται από τον Οργανισμό του ανωτέρω Υπουργείου (παιδοψυχιάτρους, ψυχολόγους, επιμελητές ανηλίκων κλπ), ορίζεται δε επιστημονικά υπεύθυνος σε καθεμία από αυτές, που έχει

την ευθύνη του συντονισμού και της παρακολούθησης του έργου της. Στις αρμοδιότητές τους υπάγονται:

α) η ατομική αξιολόγηση των ανήλικων θυμάτων για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 68 του ν. 4478/17

β) η παροχή γενικών υπηρεσιών υποστήριξης στα ανήλικα θύματα, σύμφωνα με το άρθρο 62 του ανωτέρω νόμου.

γ) η συνδρομή των προανακριτικών, ανακριτικών, εισαγγελικών και δικαστικών αρχών για την προσήκουσα εξέταση των ανήλικων θυμάτων κατά τις κείμενες διατάξεις.

δ) η εκτίμηση της αντιληπτικής ικανότητας και ψυχικής κατάστασης των ανήλικων θυμάτων κατά τις κείμενες διατάξεις από εξειδικευμένο προσωπικό.

ε) η διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών και χώρων για την εξέταση από τις προανακριτικές, ανακριτικές, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές των ανήλικων θυμάτων και η προμήθεια και εγκατάσταση υλικοτεχνικού εξοπλισμού για την καταγραφή της κατάθεσης του ανηλίκου με ηλεκτρονικά οπτικοακουστικά μέσα σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις

Τελούν δε οι ανωτέρω υπηρεσίες κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους σε λειτουργική διασύνδεση με τις Εισαγγελικές και Δικαστικές Αρχές (άρθρο 4 ΥΑ)

Ειδικότερα από το άρθρο 7 της ΥΑ7320/2019 συνάγεται ότι :

α) για την άσκηση των κατά νόμο ανωτέρω οριζόμενων αρμοδιοτήτων των Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων, διαμορφώνονται ειδικοί, φιλικό προς το ανήλικο θύμα χώροι με συγκεκριμένες προδιαγραφές (προσβάσιμοι στα μέσα μεταφοράς, με φυσικό φωτισμό, προδιαγραφές ασφαλείας, κατάλληλες υποδομές για άτομα με αναπηρία, εξοπλισμένοι με κατάλληλα μη λεκτικά εργαλεία αξιολόγησης κλπ), ενώ προβλέπεται και κατάλληλα διαμορφωμένος σ' αυτούς ειδικός διακριτός χώρος για

τη δικανική εξέταση των ανηλίκων θυμάτων, διατίθεται δε και τεχνικός εξοπλισμός (ηλεκτρονικά οπτικοακουστικά μέσα) για την ανωτέρω εξέταση.

Μεταξύ των υπολοίπων προδιαγραφών, το άρθρο 7 παρ.1 εδ. σ' της ανωτέρω Υπουργικής απόφασης προβλέπει ότι το κάθε Σπίτι του Παιδιού «εξοπλίζεται με την κατάλληλη υποδομή για την τήρηση εμπειριστατωμένου αρχείου με το πλήρες ιστορικό κάθε ανηλίκου θύματος, καθώς και στοιχεία αξιολόγησης της πορείας του».

β) όπου δεν λειτουργούν Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων, οι ανωτέρω προδιαγραφές που αφορούν στη λειτουργία και τον τεχνικό εξοπλισμό των χώρων, ισχύουν και για τους ειδικά σχεδιασμένους και προσαρμοσμένους για τον σκοπό της δικανικής εξέτασης του ανήλικου θύματος, σύμφωνα με τα άρθρα 68 και 69 (εδ. α' παρ. 2 και παρ. 3) του νόμου (4478/2017). Οι χώροι αυτοί οργανώνονται κατά προτεραιότητα στα Δικαστήρια και τα Δικαστικά κτήρια ή εντός των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, με τρόπο που να εξασφαλίζεται η αποτροπή δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης και η εν γένει φροντίδα προς το ανήλικο θύμα, ιδίως λόγω της φύσης και του περιβάλλοντος των παραπάνω Υπηρεσιών

Περαιτέρω, σύμφωνα με το περιλαμβανόμενο στο κεφάλαιο Δ Ενσωμάτωση στην Εθνική Νομοθεσία της Οδηγίας (2016/680) άρθρο 43 του ν.4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 «Οι διατάξεις του παρόντος Κεφαλαίου, εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την πρόληψη, διερεύνηση, ανίχνευση ή δίωξη ποινικών αδικημάτων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους. Στις ως άνω περιπτώσεις οι δημόσιες αρχές θεωρούνται πάντοτε ως υπεύθυνοι επεξεργασίας. Όπου στο παρόν Κεφάλαιο περιλαμβάνονται διατάξεις για

τους εκτελούντες την επεξεργασία, οι διατάξεις του εφαρμόζονται και σ' αυτούς» Σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού, τέτοιες δημόσιες αρχές είναι οι δικαστικές (ποινικά δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένων και των ανακριτών και των πταισματοδικών) και εισαγγελικές αρχές και εν γένει οι αρχές επιβολής του νόμου (αστυνομία, λιμενικό σώμα, ελληνική ακτοφυλακή, Πυροσβεστικό Σώμα) καθώς και οι τελωνειακές αρχές και άλλες δημόσιες αρχές, όταν επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς του πιο πάνω άρθρου (βλ. αιτιολογική έκθεση του νόμου, σχόλια άρθρου 43).

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 εδ. β' του ν. 2472/1997 «Προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων», το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 84 του ν. 4624/2019, μόνο ως προς τα αδικήματα που περιγράφονται σ' αυτό και το οποίο, ως ειδική διάταξη, κατισχύει έναντι του προαναφερθέντος άρθρου 43 του ν. 4624/2019, ως προς τα αδικήματα που περιγράφονται σ' αυτό: «Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων, η οποία πραγματοποιείται από: β) τις δικαστικές-εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο και ιδίως εγκλημάτων κατά της ζωής, κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας περί ναρκωτικών, επιβουλής της δημόσιας τάξης, ως και τελουμένων σε βάρος ανηλίκων θυμάτων».

II. Η ερμηνεία των ως άνω διατάξεων οδηγεί στην κρίση ότι ο χώρος που δημιουργήθηκε στην Υπηρεσία σας για τη δικανική εξέταση των

ανηλικών μαρτύρων, θυμάτων προσβολής της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας και ο οποίος πληροί τους όρους του άρθρου 7 της ανωτέρω Υπουργικής Απόφασης, αφού είναι ειδικά σχεδιασμένος και κατάλληλα εξοπλισμένος για τον πιο πάνω σκοπό, μπορεί αναμφίβολα να αξιοποιηθεί για τη δικανική εξέταση των ανωτέρω ανηλικών θυμάτων κατά το άρθρο 227 ΚΠΔ. Δεν μπορεί όμως ο χώρος αυτός να υποκαταστήσει τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανηλικών Θυμάτων «Σπίτι του Παιδιού», τις αυτοτελείς δηλαδή κατά τα ανωτέρω υπηρεσίες, δια των οποίων επιδιώκεται, πέραν της δικανικής εξέτασης και η παροχή γενικών υπηρεσιών υποστήριξης στο ανήλικο θύμα. Στο πλαίσιο δε και μόνον των Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανηλικών Θυμάτων προβλέπεται από το άρθρο 7 της ΥΑ 7320/2019 «η τήρηση εμπειριστατωμένου αρχείου με το πλήρες ιστορικό κάθε ανηλικού θύματος, καθώς και στοιχεία αξιολόγησης της πορείας του». Το αρχείο μάλιστα αυτό, όταν συσταθεί, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας σύστασης και λειτουργίας του «Σπιτιού του Παιδιού», θα υπόκειται, όπως είναι αυτονόητο, στις εγγυήσεις του Ν. 4624/2019 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δεν θα πρέπει δε να διαλαμβάνει ηλεκτρονικό αρχείο καταθέσεων των ανηλικών θυμάτων, αλλά να εξαντλείται σε σημειώσεις του εξειδικευμένου προσωπικού του «Σπιτιού», σχετικές με το ιστορικό κάθε ανηλικού θύματος και σε στοιχεία αξιολόγησης της πορείας του. Οι καταθέσεις των ανηλικών θυμάτων, γραπτές ή αποθηκευμένες σε οποιοδήποτε οπτικοακουστικό ηλεκτρονικό μέσο, λαμβάνονται και χρησιμοποιούνται με ευθύνη των δικαστικών-εισαγγελικών αρχών και των υπηρεσιών που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης, κατά τις κείμενες διατάξεις, με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων (κακουργημάτων ή πλημμελημάτων με δόλο), τελουμένων σε βάρος ανηλικών θυμάτων, χωρίς στη διαδικασία αυτή να εφαρμόζεται ο νόμος για την προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (άρθρο 3 παρ.2β του Ν. 2472/1997). Συνιστούν

υλικό της μυστικής (έναντι τρίτων) ποινικής προδικασίας, το οποίο δεν εμπίπτει στην έννοια του αρχείου του ν. 2472/97, η δε Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα δεν έχει αρμοδιότητα ως προς τα προσωπικά δεδομένα που ήδη περιλαμβάνονται σε δικογραφία εκκρεμούσας δίκης ή σε ανακριτικό / προανακριτικό υλικό (Απόφαση Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων 147/2001, Ποιν.Δικ.2002,37).

Η Υπηρεσία σας, ως προανακριτική Αρχή, που διερευνά αξιόποινες πράξεις από και σε βάρος ανηλίκων και ιδίως αυτές που στρέφονται κατά της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, τόσο στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης προανάκρισης όσο και στο πλαίσιο εισαγγελικών παραγγελιών, προβαίνει, μεταξύ άλλων και σε εξέταση των ανηλίκων θυμάτων των ανωτέρω πράξεων με τους όρους του άρθρου 227 ΚΠΔ, δηλαδή είτε στα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων της Εφετειακής Περιφέρειας, ή όπου αυτά δεν λειτουργούν, όπως εν προκειμένω, σε χώρους ειδικά σχεδιασμένους και προσαρμοσμένους για το σκοπό αυτό, δια του παρισταμένου παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου. Μετά δε το πέρας των ενεργειών του, ο αρχικά ορισθείς ανακριτικός υπάλληλος, σύμφωνα με τα άρθρα 243 παρ.1 και 245 παρ.1 του ΚΠΔ, επιστρέφει τη δικογραφία, με εκτελεσμένη πλήρως την παραγγελία, στον παραγγείλαντα εισαγγελέα. Την ίδια εξάλλου υποχρέωση έχει κατά την παρ. 2 του άρθρου 245 παρ.1 ΚΠΔ ο κατά το άρθρο 31 ανακριτικός υπάλληλος που ενεργεί αυτεπάγγελη αστυνομική προανάκριση, ο οποίος, έχοντας υποχρέωση να επιχειρεί όλες τις ανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα, ειδοποιεί τον εισαγγελέα με το ταχύτερο μέσο και του υποβάλλει χωρίς χρονοτριβή τις εκθέσεις που συντάχθηκαν. Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει με σαφήνεια ότι δεν επιτρέπεται στους ανακριτικούς υπαλλήλους να διαθέσουν κατ' αρέσκειαν, δηλαδή κυριαρχικά το ανακριτικό υλικό που συνέλεξαν και να θέσουν τη

δικογραφία (ή στοιχείο της) στο αρχείο της υπηρεσίας τους ή, έτι περαιτέρω να μη σχηματίσουν καν δικογραφία (Έτσι και Λ. Μαργαρίτης, ΚΠΔ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, τομ. 1^{ος}, 2^η έκδοση, 2012, σχόλια άρθρου 243 στη σελ. 881). Κάτι τέτοιο εξάλλου και δη η τήρηση στοιχείων της δικογραφίας στο αρχείο της υπηρεσίας τους, πλην ελαχίστων ειδικών περιπτώσεων προβλεπόμενων από το Νόμο (όπως άρθρο 95 παρ.2 ΠΔ 141/91 ως ισχύει, άρθρο 9 ν. 2713/99, ως ισχύει) θα αντέβαινε στην αρχή της (εξωτερικής και όχι έναντι των διαδίκων) μυστικότητας της προδικασίας που απορρέει από το άρθρο 241 ΚΠΔ και επιβάλλεται τόσο για τη διαλεύκανση των εγκλημάτων, η οποία διασφαλίζει μέσω της αποτελεσματικότητας της ανάκρισης και το δημόσιο συμφέρον, όσο και για την αποτροπή της άσκοπης ηθικής μείωσης του κατηγορουμένου εν όψει του τεκμηρίου της αθωότητας, αλλά και του παθόντος στις περιπτώσεις των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας (Ανδρουλάκης Ν, Οι θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, έκδ. 2007, σελ. 159, Λ. Μαργαρίτης ΚΠΔ, ερμηνεία κατ' άρθρο, τομ. 1^{ος} έκδοση 2012, σχόλια άρθρου 241 σελ. 860 επ.) Επομένως η απάντησή μας στο ερώτημά σας αν θα είναι σύννομη η τήρηση αρχείου ηλεκτρονικών καταθέσεων στην Υπηρεσία σας, κατά το άρθρο 7 παρ.1 εδ. στ της ΥΑ 7320/2019, με την αποθήκευση αντιγράφου των ηλεκτρονικών οπτικοακουστικών μέσων καταγραφής τους (CD, DVD, USB κλπ), είναι αρνητική.

Η Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Γεωργία Αδειλίνη

Κοινοποίηση: 1)Υπουργείο Δικαιοσύνης

2)κκ Εισαγγελείς Εφετών και δι' αυτών στους κκ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειας τους